

scat Butlletí

de la Societat Catalana de Terminologia

Filial de l'Institut d'Estudis Catalans

Setembre-octubre de 2013 | Núm. 38 | ISSN: 2013-4673 | Crèdits

scaterm.iec.cat

En aquest número...

Les nostres notícies
El terme és notícia... a l'OBNEO
El terme és notícia... a la XV
Novetats
Agenda
El web recomanat

Recordeu que...

...us podeu **subscriure** al butlletí si no el rebeu encara.

...podeu adquirir i consultar la revista *Terminàlia* i les obres de la col·lecció «*Memòries de la Societat Catalana de Terminologia*» al Portal de Publicacions de l'IEC.

...ens podeu fer arribar els vostres suggeriments, notícies o novetats per al proper butlletí. Només heu d'escriure a scaterm@iec.cat.

Les nostres notícies

Jornada i seminari en anys alterns

La Junta ha considerat que les limitacions pressupostàries, d'una banda, i el nombre de membres de la Junta, de l'altra, no permeten mantenir la freqüència d'activitats duta a terme fins ara, que significava preparar un seminari i una jornada cada any. Per això, a partir d'aquest curs, els seminaris i les jornades es faran en anys alterns.

Per evitar que la Jornada de la SCATERM coincideixi dins el mateix any amb els Espais Terminològics del Termcat (que també tenen una freqüència biennal), la Junta ha acordat fer un seminari el 2014 (en què previsiblement es duran a terme els Espais Terminològics) i deixar la Jornada per al 2015.

Baixes a la Junta

Els vocals Òscar Aznar i Elisenda Vilajoliu deixen les vocalies respectives per motius personals que els impedeixen continuar desenvolupant les tasques dins la Junta de la SCATERM. Volem agrair-los la dedicació durant el període que n'han format part i esperem poder continuar comptant amb el seu suport com a socis.

La Junta anima els socis de la SCATERM que puguin estar-hi interessats a comunicar-nos la disponibilitat per a ocupar alguna de les vocalies vacants (Vocalia del Web i Vocalia d'Activitats). La vostra col·laboració serà molt benvinguda.

El terme és notícia... a l'OBNEO

Mileurista, un neologisme inscrit en un context de crisi

© Micora | Flickr

El neologisme *mileurista* es pot definir de la manera següent: ‘treballador que rep una remuneració mensual, inferior o igual a mil euros’. El mot apareix per primer cop en castellà (*mileurista*) el 21 d’agost de 2005 en una carta al director publicada al diari *El País*, en la qual es presenta una caracterització més acurada del que representa ser mileurista.

La paraula *mileurista* s’aplica sobretot a sectors específics de la societat o bé al salari que s’hi relaciona, segons les dades extretes de l’Observatori de Neologia. S’utilitza generalment com a adjectiu, però també s’han localitzat contextos en els quals aquest adjectiu se substantivitza, com podem veure en els contextos que segueixen:

«En lloc de passar pel sedàs mil dies de govern davant les càmeres hauria estat millor fer un cop d’ull públic als milers de **joves mileuristes** que miren de subsistir com poden cada dia a Catalunya.» [*Avui*, 09/09/2006]

«En altres paraules, hi ha **universitaris mileuristes** i d’altres que cobren quantitats astronòmiques, mentre que fa un temps tenir una llicenciatura assegurava un cert nivell de vida.» [*Avui*, 13/11/2006]

«Es tracta de **famílies mileuristes** amb un dels dos membres a l’atur i que tenen problemes per pagar despeses corrents.» [*Diari de Balears*, 17/03/2009]

«No seria just per als milers de professionals que treballen com a assessors i terapeutes i que, malgrat cobrar **sous mileuristes**, realitzen la seva tasca amb tota la dedicació que els recursos econòmics els permeten.» [*El Periódico de Catalunya*, 23/03/2012]

«Els salaris han baixat progressivament i de forma ràpida, llocs de treball d’alta qualificació tenen salaris de **mileurista**, mentre els de baixa qualificació es queden en el salari mínim interprofessional.» [*El Periódico de Catalunya*, 23/04/2013]

Des del punt de vista morfològic, la forma *mileurista* s’ha obtingut per sufixació a partir d’una base polilèxica (*mil euros*) i compleix adequadament les regles de formació de paraules de la llengua catalana. S’observa una estructura paral·lela en altres mots que ja recull el diccionari normatiu, com ara *comptecorrentista*, *lliurecanvista*, *pingponguista*, *quintacolumnista*, *siscientista* o *tercermundista*. De fet, el sufix *-ista* és força productiu en la llengua en general i en els àmbits de l’economia i de la teoria econòmica en particular (els dos primers casos de la llista anterior, entre molts altres, hi pertanyen). També és cert, però, que en la formació de *mileurista* es percep una certa transgressió del sufix *-ista* per tal com no fa referència pròpiament a un ofici o una ocupació concrets.

Fins i tot s’han documentat derivats neològics de la forma *mileurista*: *inframileurista* i *submileurista* (es produeix un alternança entre dos prefixos d’origen llatí que indiquen inferioritat; en aquest cas, respecte a la quantitat de mil euros). També hi ha un derivat neològic a partir de la mateixa base (*mileurisme*) i, encara, un derivat neològic a partir d’una base diferent, però amb un significat fàcilment deduïble (*vuitcenturista*, ‘treballador que cobra entre vuit-cents i nou-cents euros’).

Des del punt de vista ortogràfic, la forma *mileurista* també és correcta, en comparació de **mil-leurista*, ja que amb ela geminada només s’hi escriuen els cultismes com ara *mil·lèsim*, *mil·límetre*, *mil·liar* o *mil·leni*. En aquest cas, però, es tracta d’una formació semblant a la de mots com ara *milengrana*, *milfulles*, *milhomes*, *milpeus*, *milpunts*, *milratlles*.

Els arguments positius que s’acaben d’exposar (antiguitat, freqüència d’ús, adequació morfològica i ortogràfica) contrasten amb un argument negatiu. En efecte, el neologisme *mileurista* està molt relacionat amb un context espaciotemporal específic i inestable (com ho demostra l’existència dels conceptes *inframileurista*, *submileurista* i *vuitcenturista* juntament amb *mileurista*). Aquesta circumstància pot justificar que no se n’hagin localitzat equivalents en altres llengües, tret del castellà *mileurista* (que, de moment, també és un neologisme).

La locució adverbial «de moment» és pertinent, perquè sembla que el neologisme ha fet fortuna en castellà i que la Real Academia Española l’inclourà en la propera edició del seu diccionari normatiu («Mileurista entra en el diccionari», *El País*, 31/07/2012). Ara correspon a l’Institut d’Estudis Catalans de valorar els pros i els contres i prendre una decisió sobre *mileurista*.

Òscar Pozuelo Ollé
Observatori de Neologia

El terme és notícia... a la Xarxa Vives

Els mediadors poden fer mediacions sense *mediar* immediatament? (*In mediando stat virtus*)

© The Express Tribune

L'acció d'intervenir entre dues parts o més per posar-les d'acord s'anomena *mediació*. Es tracta d'un terme pres directament del llatí (*mediatio*), com també *mediador* (*mediator*), que remeten al capdavant a l'adjectiu *medius*, perquè implica actuar al mig de dues bandes. I, creats en català a partir de l'adjectiu *mig mitja*, també disposem de mots patrimonials amb significat i composició similars: *mitjancer*, *mitjançar* o *mitjanceria*.

El resultat és que per la via culta del recurs al llatí s'han incorporat al vocabulari habitual quasi totes les categories de paraules de la sèrie lèxica: un substantiu com *mediació*, un adjectiu com *mediador -a*, un participi com *mediat* i un adverbí com *mediatament* (o amb més freqüència, el seu contrari: *immediatament*). Ara bé, la normativa no admet un previsible verb *mediar* que completaria la sèrie. *Mediar* no apareix en el diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans ni en la major part de les fonts de referència, començant per l'exhaustiu *Gran diccionari d'Enciclopèdia Catalana*. L'única obra que dona acollida al verb *mediar* és el *Diccionari català-valencià-balear*. Però és ben sabut que l'Alcover-Moll té una intenció fonamentalment descriptiva i que recull totes les paraules documentades, fins i tot variants formals o formes interferides.

Es podria pensar que l'absència de *mediar*, malgrat la vigència de tota la família lèxica, s'explica perquè el català ja disposa de *mitjançar*. Però aquesta hipòtesi no se sosté. També existeixen els substantius *mediació* i *mediador*, a pesar que el català ja tenia els patrimonials *mitjanceria* i *mitjancer*. Més encara: segons el diccionari de l'IEC, no sols *mitjanceria* i *mitjancer* no impedeixen que hi haja uns correlats cultes *mediació* i *mediador*, sinó que precisament aquests darrers nouvinguts són considerats les formes preferents en detriment de *mitjanceria* i *mitjancer*.

Aquesta manca de reconeixement normatiu i lexicogràfic de *mediar* no impedeix que tinga un ampli ús real, cosa que comprovem no sols en Internet, sinó també en obres de rigor i amb un bon control lingüístic, com la *Gran enciclopèdia catalana*. Ací trobem *mediar* com a 'mitjançar', amb una àmplia gamma de règims verbals. Per exemple, que l'actual dalai-lama «intentà mediar un acord [amb el Govern xinès]» (*mediar* transitiu amb complement directe; s.v. *Tenzin Gyatso*); que «les Nacions Unides intentaren mediar entre [...] bàndols» a Tailàndia el 2010 (*mediar entre* parts; s.v. *Tailàndia*) o que a Iugoslàvia, «a partir del 1999 es començaren a succeir els intents de la comunitat internacional per mediar en el conflicte» (*mediar en* una qüestió; s.v. *Iugoslàvia*).

I, a banda de *mediar* en el sentit d' 'intervenir per aconseguir un acord', hi ha un altre ús de *mediar* de gran freqüència, sobretot en bioquímica i biomedicina: la intervenció d'un element (una molècula, per exemple) que, en un procés bioquímic (transmissió de senyals, reacció química, etc.), connecta dues parts i així desencadena o vehicula el procés. En aquest sentit, el vocabulari de *Citologia i histologia* de la col·lecció «Terminologies Universitàries» de la Universitat de les Illes Balears recull *endocitosi mediada per receptor*, un terme que també recull el Cercaterm del Termcat. I, de l'amplitud d'aquest ús, n'és testimoni, així mateix, la *Gran enciclopèdia catalana*. En la veu *al·lèrgia alimentària* se'ns diu que «pot estar mediada per la immunoglobulina E (IgE)» i que «les proves cutànies es basen en la demostració o no de sensibilització mediada per IgE». Sota *ARNsi* llegim que «es produeix com a conseqüència de la degradació específica de l'ARNs en fragments de 21-22 nucleòtids, mediada per l'enzim Dicer».

Finalment, una cerca per Internet ens deixa una constància de la intensitat de l'ús de *mediar*. Si cerquem la seqüència «mediada per» (que, amb la inclusió de la preposició *per* fa que només puga ser classificada com a forma catalana, i no castellana ni portuguesa), trobarem que ens n'apareixen més d'11.500 resultats. Els deu primers ja n'indiquen l'ús més sovintejat: «vectors de transferència gènica *mediada per* receptor», «resposta a la radioteràpia mediada per Cetuximab adjuvant en la línia tumoral A431», «La resposta humoral està mediada per anticossos», etcètera.

En castellà, italià i portuguès, llengües que han reconegut el verb *mediar* (*mediare* en italià), s'hi constata un ús similar. Però també fins i tot en francès, llengua que, igual que el català, no disposa normativament del verb *médier*, malgrat que *médiation* i *médiateur* són perfectament admesos. Doncs bé, *médier* és ben habitual en l'accepció bioquímica que comentem. Tant és així que la potent base de dades terminològica del Govern del Canadà Termium recull, respecte a *médier*, aquesta observació de la Direcció de Normalització Terminològica: «neologisme molt estès en diversos documents científics de llengua francesa que provenen de fonts fiables».

Vist tot això, podem concloure que l'ús de *mediar* és difícilment objectable, fins i tot des del punt de vista lingüístic: primer, perquè tenim totes les categories lèxiques (*mediació*, *mediador*, *mediat* i *mediatament*) amb un altíssim ús i amb ple reconeixement normatiu i només falta el verb per a completar la sèrie. Segon, perquè no hi ha una alternativa clara per a aquesta casella buida: *mitjançar* o *fer (una) mediació* no poden cobrir com a verbs sinó esporàdicament allò que *mediació* i *mediador* expressen com a noms. I tercer, perquè els usos generalitzats en bioquímica i biomedicina reclamen una solució viable: *mediar*, emprat al més sovint en la forma de participi *mediat -ada* (*per* + l'agent), té una amplitud inqüestionable i el trobem utilitzat arreu i en obres de rigor científic i lingüístic.

Potser ha arribat l'hora de *mediar* en aquest conflicte de normes i proposar un acord d'admissió, amb reconeixement de ple dret i d'una manera immediata.

Novetats

Diccionari de circ (acrobàcia, aeris, equilibrisme) (Termcat)

Diccionari de fitopatologia (SL de la UB)

Termes del Col·legi d'Enginyers Industrials de Catalunya i altres organismes al Cercaterm

Agenda

XI Jornada Científica de Realiter: «La terminologia panllatina en les polítiques lingüístiques»
(París, 16 d'octubre de 2013)

IV Col·loqui Fabra (Tarragona, novembre de 2013)

El web recomanat

Nou web de Realiter

Realiter, també anomenada Xarxa Panllatina de Terminologia, és una xarxa de treball que agrupa persones i organismes que volen fer treballs terminològics en llengües romàniques. Ara fa vint anys que aquesta xarxa de treball va començar a caminar. Durant aquests anys Realiter ha anat creixent —ja té més de noranta membres— i ha anat augmentant la seva capacitat de treball, que s'ha materialitzat en una col·lecció de vocabularis, elaborats col·laborativament, amb equivalències en totes les llengües romàniques. A més, Realiter celebra una jornada i una reunió de treball anuals. Tota aquesta informació és ara visible al nou lloc web de Realiter.

Àngels Egea
Vocal de la SCATERM
Serveis Lingüístics de la UB

SOCIETAT CATALANA DE TERMINOLOGIA
Filial de l'Institut d'Estudis Catalans

scat
term

D'acord amb el que estableix la Llei orgànica 15/1999, podeu exercir el dret d'accés, de rectificació, d'oposició i de cancel·lació de les vostres dades per correu electrònic a scaterm@iec.cat.